

Adam Świeżyński

Sprawozdanie z sympozjum "Stwarzanie i ewolucja - pogodzone bliźniaki?" : UKSW, 23.10.2000 r.

Studia Philosophiae Christianae 37/1, 227-232

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Lubański zadał następnie istotne w tym kontekście pytanie – kto przy badaniu świata materialnego powinien mieć decydujący głos: przyrodnik czy filozof? Na przykładach z historii filozofii pokazał, że nieliczenie się filozofów z wynikami nauk przyrodniczych prowadziło do tworzenia błędnych koncepcji rzeczywistości materialnej.

W drugiej części swego wystąpienia ks. prof. Lubański podał najważniejsze daty z życia ks. Kłoskowskiego i zarysował jego sylwetkę naukową.

Po wystąpieniach prelegentów wywiązała się ożywiona dyskusja. Toczyła się ona głównie wokół statusu teorii ewolucji, a także zachodzenia samego procesu ewolucji. Dyskutanci wskazywali na pewne trudności i braki współczesnej syntetycznej teorii ewolucji. Odnotować należy też głosy kwestionujące zachodzenie samego procesu ewolucji. W dyskusji prof. Kuźnicki bardzo mocno podkreślił, że wprawdzie współczesna teoria ewolucji nie rozwiązuje wszystkich pojawiających się problemów, lecz zachodzenie procesu ewolucji w przyrodzie nie ulega wątpliwości.

Na zakończenie spotkania odbyła się promocja trzeciego tomu serii *Episteme*. Seria *Episteme* jest wydawana przez Wydawnictwo Wszechnicy Mazurskiej w Olecku. Tom trzeci zatytułowany: *Kazimierz Kłoskowski (1953–1999)* zredagowany przez J. M. Dołęgę i J. Mellerę został poświęcony w całości życiu i działalności naukowej ks. Kazimierza Kłoskowskiego.

ADAM ŚWIEŻYŃSKI

**SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM STWARZANIE I EWOLUCJA
– POGODZONE BLIŹNIAKI?
UKSW, 23.10.2000 R.**

W dniu 23 października 2000 roku w auli Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się zorganizowane przez Sekcję Filozofii Przyrody Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW sympozjum *Stwarzanie i ewolucja – pogodzone bliźniaki?* Okazją do spotkania była pierwsza rocznica śmierci

księdza prof. dr hab. Kazimierza Kloskowskiego – absolwenta i wieloletniego pracownika naukowego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (obecnie UKSW). Ks. prof. Kazimierz Kloskowski w swojej pracy naukowej zajmował się zagadnieniami genezy życia, bioetycznymi aspektami inżynierii genetycznej oraz problematyką ewolucjonizmu i kreacjonizmu. Tematyka sympozjum dotyczyła zagadnienia stwarzania i ewolucji, a tytuł nawiązywał do ostatniego dzieła ks. prof. K. Kloskowskiego *Filozofia ewolucji i filozofia stwarzania. Pogodzone bliźniaki. Rzecz o ewolucji i stwarzaniu* (Warszawa 1999).

Sympozjum rozpoczęła Msza Święta w intencji śp. ks. prof. Kazimierza Kloskowskiego pod przewodnictwem J. M. Rektora UKSW, ks. prof. dr hab. Romana Bartnickiego. We Mszy św. uczestniczyli profesorowie i studenci UKSW oraz zaproszeni goście. W homilii ks. prof. dr hab. J. Dołęga przypomniał krótko życiorys i osiągnięcia naukowe zmarłego oraz zwrócił szczególną uwagę na niezwykle wysiłek podejmowany przez niego w pracy naukowej aż do ostatnich tygodni życia, naznaczonych ogromnym cierpieniem fizycznym.

Program sympozjum został podzielony na dwie części. W każdej z nich zaprezentowane zostały cztery referaty, po których następowała część dyskusyjna. Wśród prelegentów znaleźli się przedstawiciele reprezentujący ośrodki naukowe z Gdańska, Szczecina, Warszawy i Wrocławia. Pierwszej części obrad przewodniczyła prof. dr hab. Anna Latawiec, zaś drugą część poprowadził ks. prof. dr hab. Józef Dołęga, dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW.

Referat wprowadzający wygłosił Rektor UKSW ks. prof. dr hab. Roman Bartnicki. W swoim wystąpieniu ukazał postać ks. prof. Kazimierza Kloskowskiego cenionego w środowisku naukowym znawcy tematyki ewolucjonizmu i kreacjonizmu. Ks. Rektor podkreślił również znaczenie dorobku naukowego zmarłego profesora i jego zaangażowanie w działalność naukową Uczelni, zaś witając uczestników sympozjum wyraził nadzieję, iż stanie się ono okazją do pogłębienia myśli naukowej ks. Kazimierza Kloskowskiego.

Ks. prof. dr hab. Bernard Hałaczek (UKSW) w referacie pt. *Pozorne bliźniaki: ewolucjonizm i kreacjonizm* wskazał na niechęć przedstawicieli dawnej i współczesnej biologii do tłumaczeń kre-

acionistycznych powstania świata materialnego. Według autora spór między zwolennikami ewolucjonizmu, a przedstawicielami kreacjonizmu został sprowadzony na niewłaściwą płaszczyznę dyskusji. Teoria ewolucji zastąpiła bowiem jedynie teorie biologiczne, a nie sam kreacjonizm. Odmienność w tłumaczeniu miejsca człowieka w świecie, istniejąca między omawianymi poglądami, wynika, zdaniem prelegenta, z innego sposobu patrzenia i odmiennego celu, jaki posiadają teologia i biologia. Obie dziedziny poznania stawiają sobie różne pytania i dlatego otrzymują różne odpowiedzi. Według B. Hańczka ewolucjonizm i kreacjonizm „nie były nigdy ani skłóconymi, ani pogodzonymi bliźniakami”. Relację bliźniaczą wykluczała treściowa odmienność ich wnętrza. W konsekwencji jedna teoria nie może kolidować z drugą.

Kolejny referat *Ewolucyjny model kreacjonizmu* wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Dołęga (UKSW). Mówca zwrócił uwagę na komplementarność obu omawianych teorii. Dostrzegł także przyczynę konfliktu pomiędzy ewolucjonizmem, a kreacjonizmem w rozumieniu zasady przyczynowości. Przedstawiając model kreacjonizmu i związane z nim założenia, podkreślił fakt, że w modelu tym przyczyna pierwsza działa zawsze poprzez rzeczy istniejące w świecie. Swoje wystąpienie zakończył pytaniem, czy zasady przyczynowości nie należałoby potraktować nieliniowo w odniesieniu do nieliniowego obrazu świata.

Czwartym mówcą był ks. prof. dr hab. Wiesław Dyk z Instytutu Filozofii Uniwersytetu Szczecińskiego. W wystąpieniu zatytułowanym *Kreacja i ewolucja w świetle praw przyrody* zaprezentował najpierw cztery koncepcje, poprzez które próbuje się oddzielić kreację od ewolucji: auto-ewolucja, ewolucja „kierowana”, kreacjonizm naukowy i materializm dialektyczny. Następnie wskazał na relacje, jakie zachodzą między prawami przyrody, a prawami innych nauk. Według autora każdy poziom organizacji i rozwoju materii ma swoje własne prawa, które należałoby ująć w strukturę hierarchiczną. Możliwość połączenia owych „stożków wiedzy” dostrzegł autor w szukaniu celu i sensu poszczególnych nauk, a nie jedynie w związkach przyczynowych. Trudności w zrealizowaniu powyższego postulatu związane są z brakiem całościowej i jednolitej koncepcji człowieka.

Na zakończenie pierwszej części symposium wywiązała się dyskusja, w której oprócz prelegentów wzięli udział prof. Jerzy Chmurzyński i przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Kreationistycznego Eugeniusz Moczydłowski.

Prof. Chmurzyński zwrócił uwagę na psychologicznie uwarunkowaną ludzką potrzebę wyjaśniania zjawisk biologicznych w oparciu o włączanie w nie Boga jako siły sprawczej oraz na niemożność sformułowania jednej uniwersalnej definicji kreationizmu. Z kolei E. Moczydłowski wyraził wątpliwość co do potrzeby włączania Boga w teorię ewolucji. W odpowiedzi prelegenci podkreślili konieczność rozgraniczenia płaszczyzn poznawczych obu omawianych teorii (B. Hałaczek) i stopniowość ludzkiego poznania (W. Dyk) oraz fakt stawiania przez przyrodników pytań filozoficznych rodzących się przy okazji uprawiania nauk szczegółowych (J. Dołęga).

Po przerwie rozpoczęła się druga część symposium, w której jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Ludwik Kostro z Instytutu Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego. W wystąpieniu zatytułowanym: *Ewolucja pojęcia stwarzania w kręgu kulturowym, w którym powstała Biblia* mówca skoncentrował się na problemie precyzyjnej egzegezy biblijnej w odniesieniu do pojęcia stworzenia świata przez Boga. Prof. L. Kostro zauważył, że w żadnym tekście biblijnym nie występuje pojęcie stworzenia świata z niczego (*creatio ex nihilo*). Autorzy biblijni nie dysponowali jeszcze tym pojęciem i nie było ich zamiarem wypowiedzenie się na temat sposobu stworzenia świata przez Boga. Dotychczasowe tłumaczenia początku *Księgi Rodzaju* oraz fragmentu *Drugiej Księgi Machabejskiej* należałoby więc doprecyzować w myśl rozumienia pojęcia stwarzania przez autorów wyżej wspomnianych ksiąg. Zmiany takie dokonały się już w niektórych tłumaczeniach Biblii na język francuski, angielski i włoski.

Ks. prof. dr hab. Franciszek Rosiński z Uniwersytetu Wrocławskiego zaprezentował referat pt.: *Antropogeneza biblijna i przyrodnicza – ujęcia kontrowersyjne?* W trakcie wystąpienia autor porównał obrazy stworzenia świata i człowieka zawarte w mitach cywilizacji starożytnych (babilońskich, egipskich) z obrazem biblijnym. Prof. F. Rosiński zwrócił uwagę na fakt, iż w opisie biblijnym nie chodziło o sposób powstania świata i człowieka (ewolucjonizm, kreationizm), gdyż pojęcia te nie istniały w świadomości

ówczesnych ludzi. Celem autorów biblijnych (tradycja kapłańska) było podkreślenie faktu dokonania stworzenia przez Boga oraz zakwestionowanie potęgi bóstw innych narodów. Wzajemne dyskredytowanie kreacjonizmu i ewolucjonizmu na płaszczyźnie opisów biblijnych jest pozbawione podstaw podobnie jak interpretowanie przy pomocy Pisma Świętego zagadnień przyrodniczych. Zdaniem ks. prof. F. Rosińskiego są to ujęcia innego typu i dokonane z innego punktu widzenia.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Jarosław Kukowski (UKSW), który w wystąpieniu zatytułowanym *Deistyczne fundamenty teorii ewolucji* odniósł się polemicznie do poglądów zawartych w książce *Pan Bóg czy dobór naturalny* (Białystok 1994), której redaktorem jest E. Moczydłowski. Ks. J. Kukowski skoncentrował się na warstwie metodologicznej wspomnianego dzieła, wykazując nieścisłości terminologiczne i niedostateczną argumentację zastosowaną przez tzw. kreacjonistów naukowych. Wskazał także na ewolucjonizm deistyczny jako możliwość ewentualnego kompromisu pomiędzy zwolennikami ewolucjonizmu i kreacjonizmu.

Ostatni referat wygłosił ks. prof. dr hab. Mieczysław Lubański (UKSW). W wystąpieniu pt. *Ewolucja a przypadek* rozważył pojęcie stałości oraz przypadku w świecie przyrody. Zdaniem prof. M. Lubańskiego stałość (statyzm) jest tylko pozornie naturalnym stanowiskiem w postrzeganiu rzeczywistości. Natomiast ewolucja jest zjawiskiem powszechnym. Jednak nie byłaby ona możliwa bez rozumnej zasady przyrody, jaką jest przypadek. Dla autora przypadek jest „źródłem nieograniczonych możliwości, których wyobraźnia nie może przewidzieć”, a więc zjawiskiem nieoczekiwanym, które jednak nie świadczy o braku przyczyny. Według prof. M. Lubańskiego Autor ewolucji i kreacji jest ten sam, a więc nie może być między nimi sprzeczności. Błędy mogą się natomiast pojawiać w odczytywaniu i rozumieniu charakteru zjawisk zachodzących w przyrodzie.

Ostatnią część sympozjum stanowiła dyskusja. W jej ramach wiązała się polemika pomiędzy o. prof. S. Ziemiańskim a ks. prof. M. Lubańskim. Prof. Ziemiański zakwestionował pojęcie powszechnej zmienności elementów przyrody. Odpowiadając, prof. M. Lubański powołał się na wyniki eksperymentów naukowych, które potwierdzają fakt, iż elementy te są zmienne same z siebie. Z kolei E. Moczydłowski, nie kwestionując zmienności

świata, wyraził wątpliwość co do możliwości zaobserwowania jej przez pojedynczego człowieka oraz zwrócił uwagę na ciągłą aktualność sporu między przedstawicielami ewolucjonizmu i kreacjonizmu. Dyskutanci rozważali także kwestię powszechności zjawiska ewolucji. Zgodzono się, że ewolucją nie można nazwać każdej zmiany oraz że ewolucja opiera się na elementach stałych. Na gruncie nauk biologicznych ewolucją może być nazwany zarówno proces progresywny, jak i regresywny, który jednak stanowi lepsze dostosowanie się do panujących warunków życia (prof. Chmuryński). Podsumowując dyskusję, ks. prof. J. Dołęga wyraził opinię, iż zawarty w tytule symposium problem pogodzenia ewolucji i stwarzania będzie tematem wielu dalszych poszukiwań i dyskusji naukowych.

Na zakończenie dr hab. Anna Lemańska złożyła w imieniu organizatorów podziękowania wszystkim prelegentom oraz pozostałym uczestnikom symposium.

ADAM ŚWIEŻYŃSKI

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
FILOZOFICZNE I NAUKOWO-PRZYRODNICZE ELEMENTY
OBRAZU ŚWIATA
UKSW, 13.11.2000 R.**

W dniu 13 listopada 2000 roku w auli Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się zorganizowana po raz czwarty przez Katedrę Metodologii Nauk Systemowo-Informacyjnych Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW konferencja z cyklu *Filozoficzne i naukowo-przyrodnicze elementy obrazu świata*.

Program konferencji został podzielony na trzy części. W każdej z nich zaprezentowane zostały dwa referaty, po których następowała część dyskusyjna.

Do udziału w konferencji w charakterze prelegentów zostali zaproszeni przedstawiciele ośrodków naukowych z Krakowa, Poznania, Warszawy i Zduńskiej Woli. Pierwszej części obrad prze-